

Manuscript Aubin No. 20: zapomniana przedhiszpańska plansza dywinacyjna z Mezoameryki w kolekcji Biblioteki Narodowej Francji

W przedhiszpańskim Meksyku, czyli dawnej Mezoameryce, jej mieszkańcy tworzyli piękne, kolorowe księgi – dziś zwane kodeksami – pisane wciąż nie do końca rozszyfrowanym pismem bądź systemem komunikacji graficznej. Były one jednym z najbardziej kluczowych produktów kultury mezoamerykańskiego świata, do tego stopnia, że powstawały również w epoce kolonialnej. Jednakże prawie wszystkie te pochodzące z epoki przedhiszpańskiej zaginęły lub zostały zniszczone, a do dziś zachowało się tylko kilkanaście z nich, w tym *Manuscript Aubin No. 20*. Mimo iż księgi sprzed epoki kolonialnej są dla nas najbardziej miarodajnym źródłem wiedzy o wizji świata, religii i myśli filozoficznej rdzennych mieszkańców Mezoameryki, gdyż w odróżnieniu od źródeł alfabetycznych nie zostały obciążone filtrem europejskim, to jednak duży stopień zniszczenia tego manuskryptu zniechęcał naukowców do jego rzetelnego zbadania, do tego stopnia, iż jest praktycznie zapomniany.

Tematyka kodeksów była różnorodna, lecz najważniejsze były dwa typy ksiąg: dywinacyjne i historyczne. Kodeksy dywinacyjne były swego rodzaju portalem do świata bogów i pomagały przewidzieć jakie siły boskie będą oddziaływać w poszczególne dni i większe okresy czasu. Wiedza ta pomagała ludziom podejmować właściwe decyzje dotyczące wszelkich spraw życiowych, takich jak podróże, małżeństwa, prace rolnicze, a także pomagała unikać niebezpiecznych momentów czy działań. Z kolei księgi historyczne rejestrowały genealogię rodów królewskich, które wywodziły ją od samych bogów, jak również historię tych rodów, obejmującą sojusze, wojny i przejmowanie władzy nad nowymi regionami. Kodeks znany jako *Ms. Aubin No. 20* jest przedhiszpańskim manuskrytem, który wygląda jak wielka plansza dywinacyjna i taka też była jego funkcja. Jego wyjątkowość polega na tym, że mimo iż jest księgą dywinacyjną, zawiera w sobie elementy charakterystyczne dla ksiąg historycznych, np. przejście władzy czy nazwy gór, rzek, jaskiń czy miast, które można zlokalizować w rzeczywistym świecie, na terenach zamieszkałych przez Indian Mixteków. Kluczowym pytaniem jest jak działała tego typu księga, zawierająca informacje ze świata ludzkiego, ale będąca portalem do świata bogów. Biorąc pod uwagę, że kodeks ten ma formę wielkiego diagramu przedstawiającego strony świata, być może był on rodzajem mapy kosmograficznej. Celem niniejszego projektu jest odpowiedź na te i podobne pytania dotyczące zawartości tej unikalnej księgi.

Jednakże nie da się w chwili obecnej poznać pełnej zawartości kodeksu *Ms. Aubin 20*, gdyż prawie cała środkowa część diagramu jest zniszczona. Nieliczni naukowcy, którzy dotychczas zajęli się tą księgą, w dużej mierze bazowali na jednej z jego kopii, wykonanej pod koniec XVIII wieku w Meksyku, której autorem był astronom i historyk, Antonio de León y Gama. Jeszcze do niedawna panowało powszechne przekonanie, że odtworzył on środkową część kodeksu w momencie kiedy nie była ona jeszcze tak bardzo zniszczona. Jednak drobiazgowo porównanie śladów po malowidle w tej części oryginału oraz w kopii wykazało, że León i Gama w dużej mierze odtworzył tę scenę do pewnego stopnia na wycucie, popełniając jednak przy tym sporo błędów. Mimo tego, to właśnie jego kopia, lub kopie jego kopii, były wielokrotnie publikowane, do tego stopnia, że przyczyniły się do powstania tzw. „mitów akademickich”: w XIX wieku kopię przerysowano w taki sposób, jakby przedstawiała ona obiekt trójwymiarowy, w związku z czym zaczęto poszukiwać w Meksyku zaginionego ogromnego monumentu.. Zdarzyło się również, że niektórzy badacze w ogóle nie wiedzieli o istnieniu przedhiszpańskiego oryginalnego kodeksu, mimo iż znajduje się on dziś w Bibliotece Narodowej Francji skatalogowany pod numerem *Mexicain 20*, zaś wspomniana kopia to *Mexicain 21*.

Celem projektu jest także zrekonstruowanie zniszczonej środkowej części kodeksu *Ms. Aubin 20* używając technik rysunku archeologicznego, korzystając zarazem z wyników badań manuskryptu przy użyciu nieinwazyjnej, nowoczesnej techniki rejestracji obrazu zwanej obrazowaniem hiper- i multispektralnym, obserwacji pozostałości malowidła przy użyciu oka i cyfrowego mikroskopu oraz wiedzy i badań porównawczych z innymi kodeksami przeprowadzonych przez członków projektu. Obrazowanie hyperspektralne pozwoli także na zlokalizowanie dokładnego miejsca pochodzenia kodeksu. Wartością dodaną jest efektywne połączenie badań humanistycznych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii fizyko-chemicznych, które pozwala historykom uzyskać opisane powyżej efekty, zaś badaczom nauk ścisłych na doskonalenie technologii.

Rezultatem pracy będzie opublikowanie pierwszego całościowego komentarza do kodeksu *Ms. Aubin 20*, który towarzyszyć będzie pierwszemu wydaniu jego reprodukcji w skali rzeczywistej, jak również jego kopii, a także pełnej kolorowej rekonstrukcji tej unikalnej przedhiszpańskiej księgi.